

تغییر مقررات مالیات شرکتهای و سرمایه‌گذاری شرکتهای تولیدی

علی رحمانی^۱

استادیار حسابداری دانشگاه الزهرا (س)

حسن حیدری بالی

هیات علمی گروه حسابداری دانشگاه پیام نور

چکیده

در این تحقیق تأثیر تغییر مقررات مالیاتی شرکتهای در قانون مالیاتهای مستقیم، که در ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ به تصویب مجلس رسید، بر سرمایه‌گذاری در شرکتهای تولیدی بررسی شده است. مقایسه تغییرات سرمایه‌گذاری شرکتهای تولیدی در سالهای قبل و بعد از تغییر قانون مالیاتهای مستقیم، بیانگر تغییر محسوس سرمایه‌گذاری در سالهای بعد از تغییر قانون مالیاتهای مستقیم نسبت به سالهای قبل از تغییر قانون مالیاتهای مستقیم می‌باشد. تغییرات سرمایه‌گذاری و مالیات در سالهای قبل و بعد از تغییر قانون مالیات همچنین با استفاده از آزمون رگرسیون چند متغیره و آزمون همبستگی بین متغیرها مورد بررسی قرار گرفتند، اما رابطه معنی‌دار بین سرمایه‌گذاری و مالیات بدست نیامد. همچنین با استفاده از آزمونهای مزبور رابطه بین سرمایه‌گذاری و سایر اقلام سود و زیانی شامل هزینه مالی، سود قبل از کسر هزینه مالی و مالیات و اندوخته توسعه و تکمیل نیز مورد بررسی قرار گرفت که نتایج بدست آمده بیانگر عدم وجود رابطه معنی‌دار بین سرمایه‌گذاری و سایر اقلام سود و زیانی می‌باشد. بنابراین در کل می‌توان نتیجه گرفت که هرچند سرمایه‌گذاری در سالهای بعد از تغییر قانون مالیات نسبت به سالهای قبل از تغییر قانون مالیات تغییر محسوسی را نشان می‌دهد اما با توجه به نتایج بدست آمده از تحقیق مزبور، نمی‌توان تغییر در میزان سرمایه‌گذاری شرکتهای را ناشی از تغییر در قانون مالیاتهای مستقیم دانست.

واژه‌های کلیدی: مالیات، سرمایه‌گذاری، مدیریت مالی

مقدمه

قوانین مالیاتی در امر توسعه و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی سهم به‌سزایی دارند. تغییراتی که در قوانین مالیاتی داده می‌شود در عین اینکه باید موجب توزیع عادلانه درآمد شود، باید باعث تشویق افراد به سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های تولیدی شود.

در ایران نیز سعی شده است با استفاده از یک سیاست مالیاتی مناسب، جهت دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار گام‌های مهمی برداشته شود. به منظور دستیابی به این هدف در دهه‌های گذشته تغییراتی در قانون مالیات‌های مستقیم صورت گرفته است. از جمله تغییرات اساسی که طی سالهای اخیر در قانون مالیات‌های مستقیم صورت گرفته است اصلاحیه مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ می‌باشد. کاهش نرخ مالیات بر درآمد شرکتها، از تصاعدی (جدول ماده ۱۳۱ قانون مالیات‌های مستقیم) به نرخ ثابت ۲۵٪ مهم‌ترین تغییر است و البته تغییرات دیگری نیز شرکت‌ها را تحت تأثیر قرار داده است. در این تحقیق سعی گردید که رابطه این تغییرات در قانون مالیات‌های مستقیم و سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تولیدی آزمون گردد. لذا سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در یک دوره زمانی قبل و بعد از تغییر مقایسه شده است. فرض اصلی این است که اگر تغییرات قانون مشوق سرمایه‌گذاری باشد، میانگین سرمایه‌گذاری به نحو معناداری بعد از تغییر باید افزایش یابد و آزمون مقایسه میانگین می‌تواند معناداری تغییر را نشان دهد. به دلیل عوامل دیگری که می‌تواند بر سرمایه‌گذاری تأثیر گذارد، دوره بررسی دو سال قبل و دو سال بعد از تغییر قانون تعیین شده است، هر چند پژوهشگران واقفند که تصمیمات سرمایه‌گذاری استراتژیک است و در یک فرآیند زمانبر اتخاذ و اجرا می‌شود. در این مقاله نخست پیشینه تحقیق ارائه شده است و سپس، مسئله، فرضیه‌ها، روش اجرای تحقیق، تجزیه و تحلیل یافته‌ها بیان شده است و در پایان، نتایج تشریح و ارزیابی شده است.

پیشینه تحقیق

در حوزه مالیات و تصمیمات سرمایه‌گذاری در سطح بنگاه تحقیقات زیادی انجام نشده است. دو تحقیق مرتبط، در این بخش بررسی شده است. هوشمند آلی (۱۳۷۴) به بررسی تأثیر مالیات، بر سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که از سال ۱۳۶۹ لغایت ۱۳۷۴، افزایش سرمایه داده‌اند پرداخته است. نتایج حاصل از اجرای این تحقیق بیانگر این

تغییر مقررات مالیات شرکتها و سرمایه‌گذاری

مطلب می‌باشد که سرمایه‌گذاران به قوانین مالیاتی به عنوان عامل موثر در سرمایه‌گذاری توجه می‌نمایند.

جنیفر و جان اسمیت (۲۰۰۳) به بررسی تاثیر کاهش نرخ مالیات سود تقسیمی (از ۲۰٪ به ۱۵٪) بر میزان سود تقسیمی در آمریکا پرداختند. تعداد ۸۱۵ نمونه از شرکت‌هایی که بعد از تغییر قانون، سود تقسیم نموده بودند، بررسی گردیدند. نتایج این تحقیق شواهد کمی را در خصوص این که پرداخت سود پس از تصویب قانون افزایش یافته است فراهم نمود و عبارتی فرضیه تحقیق مبنی بر اینکه تغییر قانون سال ۲۰۰۳ باعث افزایش پرداخت سود توسط شرکت‌ها می‌شود، رد شد.

مسئله تحقیق

دولت می‌تواند امور اقتصادی را از طریق تدوین قوانین و مقررات و اعمال سیاست‌های پولی و مالی تنظیم و کنترل کند. اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم در اواخر سال ۱۳۸۰ یکی از اقدامات مؤثر دولت در این زمینه می‌باشد. یکی از مهمترین ویژگی اصلاحیه فوق وجود نگرش متفاوت نسبت به گذشته می‌باشد. به عبارت دیگر به مالیات به عنوان عامل مهم در جهت گسترش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و اشتغال‌نگریسته شده استو نیز ایجاد شرکت برای انجام فعالیت‌های اقتصادی تشویق شده است.

قانون قبلی فعالیت اقتصادی مولد را کمتر تشویق می‌کرد و به زعم تلاش بسیاری از دست‌اندرکاران تولید و کارشناسان اقتصادی، مانعی برای رشد اقتصادی و صنعتی کشور تلقی می‌شد. در قانون جدید تعدیل نرخ‌های مالیاتی جهت تشویق سازماندهی فعالیت‌های اقتصادی در قالب شرکت، معافیت‌های مالیاتی در راستای حمایت واقعی از فعالیت‌های اقتصادی نوپا و رونق سرمایه‌گذاری در مناطق محروم کشور، ایجاد اشتغال، تقویت بنیه رقابت‌بنگاههای اقتصادی و ... مدنظر قرار گرفت. به منظور تشویق سرمایه‌گذاری و تقویت بنیه مالی بخش تولیدی و خدماتی، نرخ‌های مالیاتی کاهش داده شد.

تغییرات عمده و اساسی اصلاحیه قانون مالیات مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ نسبت به اصلاحیه مورخ بهمن ماه ۱۳۷۸ در خصوص مالیات بر درآمد شرکت‌ها در جدول یک بیان گردیده است:

جدول ۱- مقایسه تغییرات قانون مالیات‌های مستقیم مصوب بهمن ماه ۱۳۸۰ نسبت

به اصلاحیه اسفند ماه ۱۳۷۸

مواد قانون	اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفند ماه ۱۳۷۸	اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷
ماده ۱۰۵	محاسبه مالیات بر اساس نرخ تصاعدی ماده ۱۳۱	محاسبه مالیات بر اساس نرخ ثابت ۲۵٪
ماده ۱۰۸	اندوخته‌هایی که مالیات آنها پرداخت نشده در صورت تقسیم یا انتقال آن به حساب سرمایه یا سود و زیان به درآمد مشمول مالیات سال تقسیم یا انتقال اضافه می‌شود	اندوخته‌هایی که مالیات آنها پرداخت نشده در صورت انتقال به حساب سرمایه مشمول مالیات نخواهد بود لیکن در صورت تقسیم یا انتقال آن به حساب سود و زیان یا کاهش سرمایه معادل اندوخته اضافه شده به حساب سرمایه، به درآمد مشمول مالیات سال تقسیم یا انتقال اضافه می‌شود
ماده ۱۳۲	درآمد مشمول مالیات ابرازی ناشی از فعالیت‌های تولیدی و معدنی در واحدهای تولیدی یا معدنی از تاریخ استخراج و بهره‌برداری حسب اولویت‌های ۳۲ و ۳۱ به ترتیب به مدت ۸ و ۴ سال از مالیات معاف هستند در مورد واحدهایی که در مناطق محروم استقرار دارند و یا مستقر میشوند معادل ۵۰٪ مدت‌های مذکور در فوق به مدت معافیت مقرر در این ماده اضافه می‌شود.	درآمد مشمول مالیات ابرازی ناشی از فعالیت‌های تولیدی و معدنی در واحدهای تولیدی یا معدنی در بخش‌های تعاونی و خصوصی از تاریخ شروع بهره‌برداری یا استخراج به میزان ۸۰ درصد و به مدت چهار سال و در مناطق کمتر توسعه یافته به میزان ۱۰۰ درصد و به مدت ۱۰ سال از مالیات موضوع ماده ۱۰۵ معاف هستند.
ماده ۱۳۸	آن قسمت از سود ابرازی حاصل از فعالیت‌های صنعتی و معدنی که شرکت‌ها برای بازسازی و توسعه یا تکمیل واحدهای صنعتی و معدنی موجود خود یا ایجاد واحدهای صنعتی و معدنی جدید ذخیره نماید از پرداخت مالیات معاف است.	آن قسمت از سود ابرازی شرکت‌های تعاونی و خصوصی که برای بازسازی و توسعه یا تکمیل واحدهای صنعتی و معدنی موجود خود یا ایجاد واحدهای صنعتی و معدنی جدید در آن سال مصرف گردد از ۵۰٪ مالیات متعلق به ماده ۱۰۵ این قانون معاف می‌باشد.
ماده ۱۴۳	شرکت‌هایی که سهام آنها طبق قانون مربوط از طرف هیات پذیرش برای معامله در بورس قبول می‌شود از سال پذیرش تا سالی که از فهرست نرخ‌ها در بورس حذف نشده در صورتی که کلیه نقل و انتقالات سهام از طریق کارگزاران بورس انجام و در دفاتر مربوط ثبت گردد از پرداخت ۱۰٪ مالیات شرکت موضوع بند "د" ماده ۱۰۵ این قانون معاف می‌باشد	شرکت‌هایی که سهام آنها طبق قانون مربوط از طرف هیات پذیرش برای معامله در بورس قبول می‌شود از سال پذیرش تا سالی که از فهرست نرخ‌ها در بورس حذف نشده در صورتی که کلیه نقل و انتقالات سهام از طریق کارگزاران بورس انجام و در دفاتر مربوط ثبت گردد معادل ۱۰٪ مالیات آنها بخشوده می‌شود.

اهمیت و هدف تحقیق

دولت عموماً می‌تواند با تغییر در نرخ‌ها، معافیت‌ها و بخشودگی‌ها در قوانین مالیاتی مکانیزم‌هایی ایجاد کند که مسائل عمومی اقتصاد کشور همچون کسری بودجه، تورم، بیکاری، نامتعادل بودن توزیع درآمد، کاهش صادرات غیر نفتی و بسیاری از مسائل دیگر از جمله مسئله سرمایه‌گذاری را بهبود ببخشد و شرایط لازم را برای رشد و شکوفایی اقتصاد کشور فراهم نماید. یکی از محرک‌های اصلی پیشرفت و توسعه اقتصادی، افزایش سرمایه‌گذاری در کشور می‌باشد که می‌تواند تخصیص صحیح و مطلوب منابع بین بخشهای مختلف اقتصاد کشور را در جهت تقویت بنیه تولید داخلی بکار گیرد.

اهمیت و هدف تحقیق به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- کسب شناخت رفتار مدیریت مالی شرکت‌ها در برخورد با مالیات
- ۲- توصیف تجربی ارتباط بین مالیات و سرمایه‌گذاری در سطح بنگاه‌های اقتصادی
- ۳- شناخت نحوه تاثیرپذیری یکی از مهمترین اقلام صورت‌های مالی (سرمایه‌گذاری شامل دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود) از مالیات

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌های تحقیق با توجه به روش آماری آزمون آن‌ها به شرح زیر تدوین شده است:

H_{01} : میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی قبل و بعد از تغییر قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۳۸۰ تفاوت معنی‌داری وجود نداشته است.

$$H_{01} : \mu_p = \mu_a$$

μ_p = متوسط سرمایه‌گذاری قبل از تغییر قانون مالیات

μ_a = متوسط سرمایه‌گذاری بعد از تغییر قانون مالیات

H_{02} : بین تغییر نرخ مالیات و میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی رابطه معنی‌داری

وجود ندارد.

برای تعیین رابطه بین نرخ مالیات و میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی مدل زیر مورد استفاده قرار گرفته است. قابل ذکر است که در مدل زیر از هزینه مالیات ابرازی توسط شرکت‌ها به عنوان جایگزین نرخ مالیات استفاده شده است

$$\frac{dA_t}{A_t} = \alpha_0 + \beta \frac{dT_t}{A_t}$$

$$H_{02} : \beta = 0$$

از آنجایی که علاوه بر مالیات عوامل دیگری از قبیل سود قبل از کسر هزینه مالی و مالیات، هزینه مالی و اندوخته توسعه و تکمیل می‌تواند بر میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌ها موثر باشد لذا به عنوان متغیرهای کنترلی لحاظ و به همین منظور علاوه بر فرضیه‌های فوق فرضیه تکمیلی زیر نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

H_{03} : بین تغییر نرخ مالیات، سود قبل از کسر هزینه مالی و مالیات، هزینه مالی، اندوخته

توسعه و تکمیل و میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

به منظور آزمون فرضیه تکمیلی سوم مدل زیر مورد استفاده قرار گرفته است

$$\frac{dA_t}{A_t} = \alpha_0 + \beta_1 \frac{dE_t}{A_t} + \beta_2 \frac{dT_t}{A_t} + \beta_3 \frac{dR_t}{A_t} + \beta_4 \frac{dI_t}{A_t}$$

$$H_{03} : \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4 = 0$$

dA_t = تغییرات در بهای تمام شده دارایی‌های ثابت مشهود و نا مشهود هر سال نسبت به سال قبل

A_t = بهای تمام شده دارایی‌های ثابت مشهود و نا مشهود در پایان سال t

dE_t = تغییرات سود قبل از کسر هزینه مالی و مالیات هر سال نسبت به سال قبل

dT_t = تغییرات در مالیات هر سال نسبت به سال قبل

dR_t = تغییرات در میزان اندوخته توسعه و تکمیل هر سال نسبت به سال قبل

dI_t = تغییرات در میزان هزینه مالی هر سال نسبت به سال قبل

t = دوره‌های مالی شرکت‌های نمونه انتخابی از سال ۱۳۷۸-۱۳۸۱

اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق

متغیرهای مستقل: (۱) سود قبل از کسر هزینه مالی و مالیات (۲) مالیات

(۳) اندوخته توسعه و تکمیل و (۴) هزینه مالی می‌باشد که از صورت‌های مالی شرکت‌های نمونه

استخراج گردیده است.

تغییر مقررات مالیات شرکتها و سرمایه‌گذاری

متغیر وابسته: سرمایه‌گذاری و منظور، سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود می‌باشد. این مبالغ بر اساس ارقام ناخالص از یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی استخراج شده است.

قلمرو زمانی و مکانی تحقیق

با ابلاغ قانون جدید مالیات‌های مستقیم در تاریخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ مقرر شد، شرکت‌هایی که دوه مالی آن‌ها ۱۳۸۰/۱۲/۲۹ و به بعد می‌باشد، مالیات آن‌ها بر اساس قانون جدید تعیین شود. بر این اساس قلمرو زمانی تحقیق دو سال قبل از تصویب تغییر قانون مالیات‌های مستقیم یعنی سال‌های ۷۸ و ۷۹ و دو سال بعد از تاریخ تصویب قانون مالیات‌های مستقیم یعنی سال‌های ۸۰ و ۸۱ می‌باشد. این روش عموماً در مطالعات رویدادی استفاده می‌شود. هم‌جواری این دوره‌ها و یکسان بودن آن‌ها به منظور ارزیابی اثر تغییر قانون مالیات‌های مستقیم بر سرمایه‌گذاری شرکت‌ها ضرورت داشته است. لذا ارقام سال‌های ۱۳۸۲ به بعد که می‌تواند متأثر از بسیاری از عوامل دیگر باشد، لحاظ نشده است. قلمرو مکانی تحقیق، مجموعه شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

جامعه و نمونه آماری تحقیق

جامعه آماری تحقیق مجموعه شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. شرکت‌هایی به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند که حائز شرایط زیر باشند:

- ۱) از ابتدای سال ۱۳۷۷ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد. این گزینش به سبب این است که کلیه شرکت‌های انتخابی اطلاعات لازم برای مقایسه سنوات قبل از تاریخ تصویب تغییر قانون مالیات‌های مستقیم و سنوات بعد از تاریخ تصویب تغییر قانون مالیات‌های مستقیم را داشته باشند.

۲) پایان سال مالی این شرکت‌ها، پایان اسفندماه باشد.

۳) امکان دسترسی به صورت‌های مالی شرکت (شامل یادداشت‌های همراه) وجود داشته باشد.

۴) در طی دوره زمانی تحقیق سود آور باشند.

با توجه به شرایط فوق، تعداد ۲۰۶ شرکت واجد شرایط مذکور بودند و بر اساس محاسبات

آماري ۷۰ شرکت به روش تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

روش مورد استفاده جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها شامل آزمون مقایسه میانگین‌ها، رگرسیون و همبستگی می‌باشد. نرم افزار مورد استفاده برای تحلیل آماری SPSS می‌باشد و آزمون‌های انجام شده با استفاده از این نرم افزار شامل آزمون نرمال بودن داده‌ها، آزمون تی^۰ جفتی (Paired Sample)، آزمون مقایسه میانگین درصد تغییرات با مقدار ثابت صفر، آزمون میزان همبستگی متغیرها به تفکیک سال (همبستگی پیرسون) و آزمون رگرسیون می‌باشد.

اعتبار درونی و بیرونی تحقیق

اعتبار درونی

اعتبار درونی بررسی این سوال است که آیا متغیرهای مستقل واقعا در متغیر وابسته تغییر ایجاد کرده است. عوامل زیر در اعتبار درونی تاثیر گذار بوده است:

۱- حمایت‌های دولت از صنایع و تغییر در شرایط تسهیلات بانکی از عواملی هستند که موجب مشتبه شدن نتایج تحقیق می‌شود.

۲- تفاوت در ویژگی شرکت‌های نمونه. هر شرکت و نیز هر صنعت ویژگی‌های خاص دارد که می‌تواند بر نتایج تحقیق تاثیر گذارد. ویژگی‌هایی نظیر نوع صنعت، مالکیت، نوع محصول، میزان سرمایه‌گذاری و درجه رقابت برای شرکت‌های نمونه متفاوت است.

۳- شرکت‌های مورد بررسی دارای عمر متفاوت و نیز فرصت‌های سرمایه‌گذاری مختلفی هستند. سرمایه‌گذاری‌ها در مقاطع زمانی مشخصی انجام می‌شود و همانند فعالیت‌های روزمره نیست که به سرعت واکنش نشان دهد.

اعتبار بیرونی

۱- ویژگی شرکت‌هایی که به عنوان نمونه انتخاب شده اند، تعیین کننده میزان تعمیم یافته‌های پژوهش است نخست، نمونه از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شده اند دوم، انتخاب بر اساس وجود اطلاعات برای دوره مورد مطالعه بوده است سوم، شرکت‌های نمونه از جنبه اندازه، صنعت، مالکیت، محصول و رقابت لزوماً نه معرف کل شرکت‌های بورس تهران هستند و نه معرف کل واحدهای اقتصادی فعال در کشور هستند و لذا تسری یافته‌های تحقیق باید با احتیاط انجام شود.

ارائه و تجزیه تحلیل یافته‌ها

به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق، تغییرات متغیر وابسته و مستقل برای سال‌های ۷۸، ۷۹، ۸۰ و ۸۱ محاسبه گردید و سپس با استفاده از آزمون‌های زیر فرضیه‌های تحقیق مورد آزمون قرار گرفتند.

۱- تغییر در میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی

برای تعیین تغییر در میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی بعد از تغییر مقررات مالیات شرکت‌ها در سال ۱۳۸۰ از دو آزمون تی- جفتی آزمون درون شرکتی^۲ استفاده شده است. در آزمون تی میانگین ریالی تغییرات بهای تمام شده دارایی ثابت مشهود و نامشهود برای سال‌های قبل و بعد از تغییر قانون مالیات مقایسه و معناداری آماری آن بررسی شده است. طبق جدول ۲ چون مقدار سطح معنی داری (دو دنباله) مساوی ۰/۳۶ می‌باشد، فرض صفر رد نمی‌شود. در نتیجه بین سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی قبل و بعد از تغییر قانون مالیات‌های مستقیم تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

جدول ۲- آزمون تی- نمونه‌های جفتی (Paired Sample)

سطح معنی داری	درجه آزادی	مقدار t	تفاوت جفتی			سالهای مورد مطالعه	
			فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوت		انحراف معیار		
			حد پائین	حد بالا			
۰/۳۶۴	۶۹	-۰/۹۱۴	-۱۰۰۴۷۷	۳۷۳۵۸	۲۸۹۰۳۳،۳۷	-۳۱۵۵۹،۰۹۳	میانگین سالهای ۷۸ و ۷۹ منهای میانگین سالهای ۸۰ و ۸۱

در روش درون شرکتی برای آزمون فرضیه اول میانگین درصد تغییرات بهای تمام شده دارایی ثابت مشهود و نامشهود قبل و بعد از تغییر قانون مالیات منبای محاسبه قرار گرفت. طبق جدول ۳ چون مقدار سطح معنی داری (دو دنباله) مساوی ۰/۰۰۵ می‌باشد بنابراین فرض صفر رد می‌شود. در نتیجه بین سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی قبل و بعد از تغییر قانون مالیات‌های مستقیم طبق این آزمون که اعتبار بیشتری دارد، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۳- آزمون مقایسه میانگین در صد تغییرات با مقدار ثابت صفر

مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی داری	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوت	
			حد بالا	حد پایین
۲/۹۴۲	۶۵	۰/۰۰۵	۱۹۴،۶۲۴۰	۳۷،۲۲۲۴

۲- رابطه تغییر مالیات با مخارج سرمایه گذاری

برای تعیین رابطه همبستگی بین تغییر مالیات شرکت‌ها و مخارج سرمایه‌گذاری آزمون شد. مقدار همبستگی متغیر وابسته و مستقل طی سالهای قبل و بعد از تغییر قانون مالیات به ترتیب ۰/۰۶۴- و ۰/۰۰۸- است و معنی دار نیست. نتایج آزمون همبستگی در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴- همبستگی مالیات و مخارج سرمایه‌گذاری

$\frac{dt}{At}$	سنوات تغییر قانون
-۰/۰۶۴	سنوات قبل از تغییر قانون
۰/۴۶۲	
۱۳۵	
-۰/۰۰۸	سنوات بعد از تغییر قانون
۰/۹۲۳	
۱۳۹	

۳- ارتباط تغییر نرخ مالیات و متغیرهای کنترلی با مخارج سرمایه‌گذاری

بر اساس آزمون رگرسیون، ضریب تعیین تعدیل شده که در جدول ۵ منعکس است، برای سالهای قبل و بعد از تغییر قانون مالیات به ترتیب ۰/۰۲۹ و ۰/۰۰۳ می‌باشد. مدل برازش شده نیز معنی داری نمی‌باشد و این به معنی پذیرش فرض صفر و رد فرض تحقیق می‌باشد.

جدول ۵- ضریب همبستگی و تعیین

سنوات بررسی	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	بر آورد انحراف معیار
قبل از تغییر	۰/۰۵۱	۰/۰۰۳	-۰/۰۲۹	۰/۱۴۶۶۷۲
بعد از تغییر	۰/۱۶۴	۰/۰۲۷	-۰/۰۰۳	۰/۱۷۲۷۹۱

ضرایب متغیرهای اصلی و کنترلی در جدول ۶ ارائه شده است. ضرایب هیچ یک از متغیرها معنی دار نیست و به عبارت دیگر مخارج سرمایه‌گذاری شرکت متأثر از این متغیرها نیست.

جدول ۶- ضرایب آماری متغیر اصلی و کنترلی

سنوات تغییر قانون	مدل	ضرایب	مقدار t	سطح معنی داری
قبل از تغییر	عرض از مبدا		۹/۹۸۸	۰/۰۰۰
	$\frac{dt}{At}$	۰/۰۱۵	۰/۱۱۹	۰/۹۰۵
	$\frac{de}{At}$	-۰/۰۴۸	-۰/۳۷۶	۰/۷۰۸
	$\frac{di}{At}$	۰/۰۲۷	۰/۲۶۲	۰/۷۹۳
	$\frac{dr}{At}$	۰/۰۳۸	۰/۴۰۴	۰/۶۸۷
بعد از تغییر	عرض از مبدا		۱۱/۳۸۸	۰/۰۰۰
	$\frac{dt}{At}$	۰/۱۲	۱/۳۱۴	۰/۱۹۱
	$\frac{de}{At}$	۰/۰۸۶	۰/۸۶	۰/۳۹۱
	$\frac{di}{At}$	-۰/۰۰۱	-۰/۰۱۲	۰/۹۹۱
	$\frac{dr}{At}$	۰/۰۰۶	۰/۰۶۶	۰/۹۴۷

تشریح و ارزیابی نتایج

نتایج حاصل از آزمون تی- جفتی بیانگر رد فرضیه تحقیق و نتایج حاصل از آزمون مقایسه میانگین درصد تغییرات یا رویکرد درون شرکتی بیانگر تأیید فرضیه تحقیق می‌باشد. مغایرت در نتایج آزمونهای مزبور بدلیل استفاده از داده‌های متفاوت می‌باشد. در آزمون تی- جفتی از میانگین تغییرات سرمایه‌گذاری بعنوان داده‌های اولیه تحقیق استفاده گردیده است، درحالیکه در آزمون دیگر، میانگین درصد تغییرات سرمایه‌گذاری، بعنوان داده‌های اولیه تحقیق مورد استفاده

قرار گرفته است. از آنجائی که شرکت‌های انتخابی برای آزمون فرضیه تحقیق دارای حجم ریالی سرمایه‌گذاری متفاوتی می‌باشند در نتیجه میانگین درصد تغییرات سرمایه‌گذاری نسبت به میانگین تغییرات سرمایه‌گذاری مبنای مناسبتر و دقیقتری برای آزمون فرضیه تحقیق می‌باشد. بنابراین نتایج حاصل از آزمون مقایسه میانگین درصد تغییرات با مقدار ثابت دقیقتر از آزمون t -جفتی بوده، در نتیجه می‌توان گفت که فرض اول تحقیق پذیرفته شده است عبارتی بین سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی قبل و بعد از تغییر قانون مالیات‌های مستقیم تفاوت معنی‌داری وجود دارد و با توجه به علامت متغیر می‌توان ادعا کرد که بعد از تغییر قانون، سرمایه‌گذاری شرکت‌ها افزایش یافته است.

در مورد رابطه مالیات و سرمایه‌گذاری، با توجه به تجزیه و تحلیل نتایج بدست آمده از دو آزمون آماری انجام شده می‌توان نتیجه‌گیری نمود که بین مالیات و سرمایه‌گذاری در سطح بنگاه رابطه معنی‌داری وجود ندارد. در نتیجه فرضیه دوم تحقیق رد می‌شود. این امر تا حدی به دلیل ساختار تصمیمات سرمایه‌گذاری شرکت‌ها که جنبه راهبردی و فرآیندی زمانبر دارد و نیز چرخه‌های عمر شرکت‌ها می‌باشد.

بین تغییر نرخ مالیات، سود قبل از کسر هزینه مالی و مالیات، هزینه مالی، اندوخته توسعه و تکمیل و میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی رابطه معنی‌داری وجود ندارد و در نتیجه فرضیه سوم تحقیق رد می‌شود. انتظار این بود معافیت‌های مالیاتی اندوخته توسعه و تکمیل و صرفه جویی مالیاتی هزینه مالی با سرمایه‌گذاری رابطه داشته باشد. نتایج حاصل از آزمون‌های مزبور با نتایج حاصل از تحقیقات جنیفر و جان اسمیت در زمینه بررسی افزایش یا کاهش سود تقسیمی در نتیجه تغییر در نرخ مالیات سود تقسیمی در سال ۲۰۰۳، یکسان و همسو می‌باشد.

نتیجه‌گیری

- ۱) درصد سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در سالهای بعد از تغییر قانون مالیات مستقیم نسبت به سال‌های قبل از تغییر قانون مالیات مستقیم تغییر معنی‌داری داشته است.
- ۲) بین سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی و مالیات رابطه معنی‌داری وجود ندارد. این مشاهدات ممکن است به دلیل کوتاه بودن دوره بررسی و طولانی بودن فرایند تصمیم‌گیری و اجرای سرمایه‌گذاری‌ها باشد.
- ۳) بین سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی و سایر اقلام سود و زیانی موثر بر سرمایه‌گذاری

(شامل سود قبل از کسر هزینه مالی و مالیات، هزینه مالی و اندوخته توسعه و تکمیل) رابطه معنی داری وجود ندارد.

پی‌نوشت:

- 1- Paired Sample
- 2- Within-firm approach

منابع:

۱. ایلخانی، نریمان، «قوانین مالیاتی ابزاری در جهت رشد اقتصادی»، حسابداری ۷۹-۸۰ (بهار ۱۳۷۱)، ص ۱۰.
۲. پژوهان، جمشید، اصلاح مالیات برای توسعه پایدار: نگاهی به سیستم نظری و اجرای مالیاتی ایران، نشر فرهنگ و پژوهش، سال ۱۳۸۲
۳. طهمورثی، م.، «نقش مالیات در سرمایه‌گذاری در کشورهای درحال پیشرفت»، مجله اقتصادی ۲ (اردیبهشت ۱۳۶۷)، ص ۴۱-۴۲.
۴. میر مطهری، احمد، اصلاحیه جدید قانون مالیاتها و بازار سرمایه، نشریه بورس، بهمن ماه ۱۳۸۰
۵. هوشمند الی، احمد، بررسی تاثیر مالیات بر سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تولیدی، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، سال ۱۳۷۴
6. L.Blouin, Jennifer, Raedy, Jana Smith, Douglas A. Shackelford, October 2003, Did Dividends Increase after the 2003 Reduction in Dividend Tax Rates,
7. Eugene F. Fama, and Kenneth R. French, 1998 Taxes, Financing decisions, and firm Value, Journal of Finance, vol 53 , Issue 3